

Remissvar

Ju2024/01121

2024-10-11

Justitiedepartementet

Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L4@regeringskansliet.se

Svenska Jordägareförbundets svar på remiss rörande SOU 2024:31 “En ändamålsenlig vapenlagstiftning “

Sveriges Jordägareförbund (härefter Förbundet) har inbjudits att yttra sig.

Inledning

Viltet är en mycket betydelsefull resurs för Förbundets medlemmar vilka aktivt arbetar med förvaltning av viltpopulationerna i syfte att upprätthålla friska djur med gynnsam bevarandestatus i balans mot de skador viltet kan orsaka i jordbruk, skogsbruk och trafik. För att lyckas med denna komplexa förvaltning krävs en adaptiv och effektiv jakt. Det viktigaste styrmedlet i förvaltningen är avskjutning och till den åtgärden krävs vapen. Förändringar i viltpopulationerna under de senaste 20 åren kräver en alltmer anpassad jakt med ändamålsenliga metoder och vapen.

Förbundet menar att förslagen som framförts av utredningen svårligen kan anses utgöra ett bidrag till en ändamålsenlig vapenlagstiftning. De i direktiven efterlysta förenklingarna och förbättringarna för jägare och sportskyttar har uteblivit. Sammantaget innebär förslagen ökad administrativ börda, ökade restriktioner och försvårar möjligheten att bedriva en effektiv och adaptiv viltförvaltning.

I huvudsak avstyrker förbundet utredarens förslag.

Ståndpunkter

- Förbundet avstyrker förslaget om nya tolkningar och definitioner av vapengarderob, till förmån för en ökning av vapengarderoben till 12 vapen.
- Förbundet avstyrker förslaget att inte dela upp vapenlagstiftningen, till förmån för att göra en sådan uppdelning.
- Förbundet avstyrker förslaget att Sverige fortsatt inte skall erkänna EU:s vapenpass för jakt, till förmån för att acceptera passet.

- Förbundet avstyrker förslaget att behålla tidsbegränsade licenser, till förmån för en återgång till systemet utan tidsbegränsade licenser.
- Förbundet avstyrker förslaget om ljuddämpare, till förmån för att tillståndsplikten för ljuddämpare avskaffas.
- Förbundet avstyrker förslaget att vissa halvautomatiska gevär inte längre skall få användas vid jakt och att redan utgivna licenser skall dras in, till förmån för att de jaktvapen som är tillåtna idag även skall vara tillåtna i framtiden.
- Förbundet avstyrker förslagen om bla att Polismyndigheten skall kunna neka licenser med hänvisning till förekomst av licensfria tillbehör eller utseende, till förmån för att fortsatt som det är idag endast licenspliktiga delar bedöms.

Allmän bakgrund

Den tillsatta utredningens fick som direktiv att förverkliga de tillkännagivanden som riksdagen beslutat om i syfte att underlätta för legala vapenägare. Förbundet anser att utredningen varken fullföljt uppdraget den fick vid tillsättandet eller fullföljt de tilläggsdirektiv som senare lämnats. Snarare än att föreslå förenklingar och förbättringar har utredningen föreslagit flertalet nya restriktioner för hantering av legala vapen. Förslagen som helhet skulle drabba sportskyttar, jägare, samlare och handel på ett negativt sätt.

Nedan kommenteras några av de i utredningen upptagna förslagen.

Vapengarderoben

Utredningens förslag innebär i praktiken, för de flesta jägare, inte någon ökning av vapengarderoben och inget förslag om ökning av garderoben för målskytte har lämnats.

För närvarande är vapengarderoben för jakt 4+2 vapen där vapen 5 och 6 måste motiveras. Utredaren föreslår att den prövning av behov som idag sker för vapen 5 och 6, i stället skall ske för jaktvapen 7 och 8 men prövningen skall samtidigt skärpas i förhållande till dagens bedömning.

Det måste anses vara uppenbart, utifrån de motioner som ligger till grund för riksdagens tillkännagivanden, att förväntansbilden är en större ökning av garderoben. Antal som har nämnts ligger runt 10 eller 12 vapen för jakt.

Vapengarderoben bör som riksdagen redan tillkännagivit utökas. Den bör endast omfatta kompletta vapen.

Garderoberna skall inte heller innehålla någon behovsprövning och inte begränsas genom skrivningar om hur många vapen av viss typ eller klass som får innehas.

I samband med ökningen är det viktigt att bestämmelserna om förvaring anpassas. I utredningsförslaget kommenteras detta men det föreslås samtidigt en undantagsbestämmelse vilken skulle kunna begränsa huvudregeln.

Förbundet föreslår en ökning av vapengarderoben till 12 vapen.

Uppdelning av vapenlagen

Utredningen har, trots riksdagens tillkännagivande, inte lämnat ett förslag.

En uppdelning av vapenlagen är nödvändig i syfte att kunna stärka, utveckla och rikta lämpliga straffbestämmelser mot brottslig hantering av illegala vapen i kriminella miljöer. Samtidigt skulle de administrativa processer som ligger till grund för licensgivning till helt laglydiga vapenägare regleras i en egen separat lagstiftning. Som situationen ser ut idag tvingas såväl lagstiftare som Polismyndigheten hantera båda dessa "världar" genom samma lagstiftning.

Exempelvis har de senaste årens eskalerande vapenvåld i Sverige lett till ordentliga skärpningar av straffen för vapenbrott. Även gränserna för vad som utgör grova brott har förändrats, bland annat genom skrivningar om "särskilt farliga vapen". Utvecklingen har lett till att oavsiktliga överträdelser eller misstag inom exempelvis ett dödsbo idag kan bli brott av normalgraden eller ett grovt brott och skulle kunna medföra långa fängelsestraff. Avsikten med nuvarande lagstiftning har aldrig varit sådan.

Andra typer av misstag med sent inskickade eller felaktigt ifyllda handlingar avseende legala och registrerade vapen bör inte betraktas som brott. En relevant jämförelse skulle kunna vara att en sent inlämnad deklaration föranleder en straffavgift snarare än ett åtal för skattebrott. Övriga händelser där det inte förekommer risker för att legala vapen hamnar i orätta händer bör inte heller betraktas som vapenbrott.

Dagens ordning, där i samband med förnyelse av tidsbestämda licenser, en sent inkommen blankett skall ha som konsekvens att inskickaren blir dömd som vapenbrottsling har samstämmig jägarkår och skytterörelse länge anført som helt oproportionerlig. Dessvärre anser utredaren den vara rimlig och utredaren anser dessutom att värdefull egendom (vapen) skall förverkas utan ersättning. För en jägare eller sportskytt kan detta innebära en total omställning av hela livet - om man glömt skicka in ett papper.

Förbundet anser att lagen bör delas upp i två lagar. Straffbestämmelserna vars syfte är att avskräcka olaglig hantering av oregistrerade vapen i kriminella miljöer flyttas till brottsbalken. Vapenlagen bör ersättas med en ny lag vars enda syfte är att reglera de administrativa processerna som förekommer kring vapentillståndsgivning av registrerade vapen i laglydiga miljöer, förvaring av licensinnehavares vapen, utlåning med mera. Förslagsvis skulle den kunna heta "Lagen om Vapentillståndsgivning".

Vapenpasset

Utredaren går emot riksdagens tillkännagivande och föreslår att Sverige fortsatt inte skall acceptera vapenpasset för jakt (men dock för skyttetävlingar). Förbundet finner det överraskande att utredningen föreslår att Sverige inte skall acceptera EU-gemensamma beslut. Utredarens förslag utgör ett handelshinder och hinder mot den fria rörligheten.

Jägare från EU-länder som vill besöka Sverige bör behandlas på samma sätt som svenskar vilka reser till andra EU-länder. Det är högst rimligt att acceptera vapenpasset för både jakt och tävlingsskytte.

Förbundet föreslår att Sverige erkänner EU-vapenpassets status.

Tidsbegränsade vapenlicenser

Utredningen har inte följt utredningsdirektiven och riksdagens tillkännagivanden gällande att lägga fram ett förslag om att avskaffa femårslicenser.

Införandet av tidsbegränsade licenser skedde år 2000 och har skapat stora problem eftersom Polismyndighetens tillämpningar och tolkningar varierat kraftfullt över åren.

Jägare som innehar enhandsvapen för jakt omfattas av reglerna om femårslicenser. Enligt utredaren påverkar de tidsbegränsade licenserna mest sportskyttar. Förbundet håller inte med eftersom tidsbegränsade ärenden tar stora resurser i anspråk från all licenshantering, därmed blir effekten av deras förekomst att helheten påverkas. Det beräknas att ungefär hälften av de enhandsvapen som det finns licens på i Sverige omfattas av krav på förnyelse. Det har heller inte varit möjligt att belägga att systemet med tidsbegränsade licenser skapar någon nytta för samhället. Systemet har i decennier orsakat onödig administration för polismyndigheten. Dessa resurser kunde ha använts betydligt bättre.

Förbundet föreslår att tidsbegränsade licenser avskaffas. Ett avskaffande skall ej ersättas med en ny och alternativ förnyelseprocess (vilket utredaren föreslagit i sitt alternativa förslag). Förbundet föreslår att nuvarande tidsbegränsade licenser med automatik skall gälla tills vidare och att polismyndigheten skall skicka ut nya licenser, på vilka det framgår att de är utan begränsning i tid, snart.

Ljuddämpare

2022 skedde en lagändring som medförde att den som innehade ett jaktvapen med tillhörande ljuddämpare och sedan sålde jaktvapnet, men inte avyttrade ljuddämparen samtidigt, gjorde sig skyldig till vapenbrott. Utredaren föreslår en respittid på sex månader i dessa fall.

Förbundet anser att tillståndsplikten för ljuddämpare bör avskaffas.

Nya restriktioner och upphävande av principen om gynnande myndighetsbeslut

Utöver de frågor som listats i kommittédirektivet har utredaren på egen hand föreslagit flera helt nya restriktioner. Bland annat föreslår utredaren att halvautomatiska gevär av vissa typer inte längre skall vara tillåtna för jakt och att redan beviljade licenser dras in. Ett sådant förfarande skulle innebära att den grundläggande principen om gynnande myndighetsbeslut åsidosätts. Vidare föreslås att tidigare ägare av den föreslagna framtida konfiskerade egendomen inte skall kunna ersättas fullt med vad vapnet kostat, något förbundet också finner oacceptabelt.

Förbundet anser att de jaktvapen som är tillåtna idag även skall vara tillåtna i framtiden.

Nya befogenheter för Polismyndigheten mm

Utredningen har utöver och utanför direktivet lagt fram en mängd egna förslag om flera nya restriktioner. Dessa tar avstamp ur ganska tveksamma teoretiska och tekniska resonemang.

Bland annat föreslås ett helt nytt regelverk där polismyndigheten skall få möjlighet att kunna neka tillstånd till vilka vapen som helst.

Utredaren föreslår regler baserat på uppdelning av ammunition, men utredaren lämnar ingen definition av de föreslagna ammunitionskategorierna.

Utredaren föreslår tekniska förbudsregler med avsikten att förbjuda vissa vapenmodeller men inga andra, förslagen innebär omfattande teknisk osäkerhet om vad som avses.

Utredaren föreslår införande av särskilda förbud mot anordningar och tillbehör som idag inte är licenspliktiga, förslagen innebär rättsosäkerhet för de som äger föremål med dubbla användningsområden.

Utredaren föreslår förbud mot programvara som kan användas för att fjärrstyra skjutvapen, förslaget innebär att vapenlagen skulle reglera programkod, något förbundet avser vara tveksamt.

Utredaren anser att förslagen skall genomföras omedelbart (utan remissförfarande) vilket borde anses vara tveksamt och odemokratiskt.

Mot ovan bakgrund anser förbundet att det inte är lämpligt att införa nya regelverk vars verkningar inte är överblickbara och i teorin kan ge tillståndsmyndigheten möjlighet att förbjuda vilka vanliga jaktvapen som helst.

Carl Kuylenstierna
Ordf. Viltbrukskommittén

Johan Varenius
Sakkunnig jordbruk & vilt

Sveriges Jordägareförbund representerar större privata markegendomar i Sverige. Förbundets medlemmar skapar nytta för människor och miljö genom ett långsiktigt förvaltande av förnyelsebara naturresurser. Vi erbjuder ett helhetsperspektiv på modernt landsbygdsföretagande då medlemmar ofta bedriver lant-, skogs- och energiproduktion i större skala på samma fastighet. Genom stärkt landsbygdsföretagande och äganderätt vill vi utveckla näringslivet på den svenska landsbygden.